№ 37 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՓԵՏՐՎԱՐԻ 20 — 1903 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՓԵՏՐՎԱՐԻ 20 № 37

ԵՐԵՍՈՒՆՄԷԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 ռուբ.
Առանձին համարները 5 կոպէկով.
Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.
Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція «Мшакъ».
Կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Տելեֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի եւ տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզուով.
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
Տելեֆօն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՄՇԱԿ

ԼՐԱԳԻՐ

1903 Թւին

12	ամսվանը	10	րուբլի
11	»	»	»
10	»	9	»
9	»	8	»
8	»	»	»
7	»	6	»
6	»	»	»
Միագամանը	ամսվան	1	»

Եւրոպայում 30 ֆր., Ամերիկայում 6 դոլլար, Պարսկաստանում 10 ր.

Հասցէն Тифлисъ. Редакція „Мшакъ“.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Պարսկաստանի երկաթուղիները. — ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Նամակ Մոսկվայից. Նամակ Աստրախանից. [illegible]. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Նամակ Պարսկաստանից. Արտաքին լուրեր.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ. — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. — ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Իմ ախոյեանը.

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵՐԸ

Պետութիւնների մրցումը Պարսկաստանում ազդեցութիւն ձեռք բերելու համար շարունակվում է եռանդուն կերպով: Ռուսաց կառավարութիւնը իր կողմից նոր [illegible] պարսկական [illegible] մեծ ազդեցութիւն է [illegible] Պարսկաստանի հիւսիսային [illegible] ազդեցութեան [illegible] ներքոյ է: [illegible]

Նոյնատեսակ գործունէութիւն [illegible] Պարսկաստանի [illegible]. Անգլիացիները դիտաւորութիւն ունեն անցկացնել մեծ երկաթուղային գիծ, որ միացնէ Բելուջիստանը և Հնդկաստանը Միջագէտքի հետ և այդպիսով յարէ Բաղդադի երկաթուղուն, որ պէտք է շինվի գերմանացիների ձեռքով: Անգլիայի և Գերմանիայի նպատակն է իրանց շինած երկաթուղով կապել Հնդկաստանը Եւրոպայի հետ և այդպիսով իրանց ձեռքը գցել այն ճանապարհը, որ բնականաբար պէտք է Ռուսաստանին պատկանէր, եթէ վերջինս շարունակէր իր երկաթուղային գծերը Պարսկաստանի հիւսիսից դէպի հարաւ, դէպի Պարսից ծոցը:

Արդեօք գոյութիւն ունի Անգլիայի և Գերմանիայի մէջ մի որ և է դաշնագիր այդ խնդրի վերաբերութեամբ՝ յայտնի չէ, բայց մի բան յամենայն դէպս պարզ է, որ որոշ համաձայնութիւն կայ նրանց մէջ: Անգլիան չէ խանգարում Գերմանիային և վերջինս էլ հաշտ աչքով է նայում անգլիական ծրագիրներին: Պարսից ծոցում Անգլիան ապահովել է իր համար ամրութիւններ և կայարաններ, իսկ Գերմանիան Թիւրքիայի միջոցով կառուցանում է նոր ամրութիւններ, որոնք պէտք է պաշտպանեն Բաղդադի երկաթուղու ելքը դէպի Պարսից ծոցը:

Պետութիւնների ցոյց տուած եռանդուն գործունէութիւնը դրել է Պարկաստանը մի հետաքրքրական դրութեան մէջ: Նրա զանազան կողմերում երեւան են գալիս հաղորդակցութեան յարմար ուղիներ և նոր ձեռնարկութիւններ, որոնք մի քանի տարուց յետոյ կը ստեղծեն երկրի համար տնտեսական և քաղաքական կեանքի նոր պայմաններ: Պարսից ժողովուրդը սակայն շատ քիչ է պատրաստված եւրոպական մրցութեան մէջ պատւաւոր և ուժեղ դիրք գրաւելու համար և պէտք է շատ էական բարեփոխութիւններ մտցնէ իր երկրի կարգերի և կեանքի մէջ և պէտք է աջակցութեան հրաւիրէ պետութեան մէջ գտնվող բոլոր կուլտուրական ոյժերը, որպէս զի կարողանայ էական հետեւանքների հասնել:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՄՈՍԿՎԱՅԻՑ

Փետրվարի 11-ին

Այսօր երեկոյեան տեղիս ողջ հայ գաղութը խռնված էր «Охотничій» կոչվող կլուբում: Այսպիսի օրեր, երբ Ռուսաստանի խորքերից մէկի հայ գաղութը հնարաւորութիւն է ստանում ժողովվել միասին, խօսել-լսել մայրենի անոյշ բարբառը, վերյիշել իր հոգուն հարազատ սովորոյթները, նիստ ու կացը,—ոչ միայն ամբողջ տարվայ, այլ և տասնեակ տարիների ընթացքում անգամ հազուադէպ են լինում: Մոսկվան մեծ է, հսկայ, և նրա մէջ բնակվող հայերը ցրված այս—այն տեղ, այս—այն մասերում, յաճախ չեն կարողանում իրար հետ սերտ յարաբերութիւն ունենալ, կամ վերջապէս միմեանց շուտ-շուտ տեսնել, խօսել-լսել իրար:

Բայց այսօր այդ գաղութը մի տեղ էր հաւաքված, երկար ու մեծ դահլիճներում հայ կեանքի արտայայտութիւն, հայ մթնոլորտ էր կազմվել... լսվում են հայերէն խօսքեր, հայկական անուններ... երեկոյթ է, և ժողովուրդը շտապել է տեսնել հայերէն ներկայացումը: Ներկայացնվում է Շիրվանզադէի «Եւգինէ» դրաման:

Մոսկվայի հայ-կանանց ընկերութիւնը կազմվեց, եթէ չեմ սխալվում, անցեալ տարի: Անա յօգուտ այդ ընկերութեան և շնորհիւ նրա մի քանի ձեռնհաս ղեկավարների՝ այսօր կայացաւ վերոյիշեալ ներկայացումը:

Եւգինէի դերը կատարում էր տիկին Ջիվիլեգեանը: Բարեխիղճ ու հասկացող հանդիսատեսը տիկին Ջիվիլեգեանի խաղից ստացաւ այն տպաւորութիւնը, որ տիկինը միանգամայն աջող կերպով կարողացաւ իր մէջ անկեղծօրէն առաջացնել դրամատիկական յուզմունք-վրդովմունքը, հոգեկան տանջանքը... դժբախտաբար, շատ թոյլ էր միւս գլխաւոր դերակատար պ. Սարգսեանը:

Միւս դերակատարներից յիշատակելու արժանի է օր. Զարդարեան: Վատ չը խաղացին նաև պ. Խալաթեանը, պ. Գրիգորեանը և պ. Եղիգարեանը:

Ներկայացման աջողութիւնը մասամբ պիտի վերագրել գեղարուեստական թատրօնի դերասան պ. Բուրջալեանին, որ ներկայացման ռեժիսսօրն էր:

Այժմ մնում է մեզ մի քանի խօսք ասել ներկայացման պակասութիւնների մասին. համարեա թէ ոչ ոք դերակատարներից լաւ չէր խմանում հայոց լեզուն, որի շնորհիւ բեմի վրա լսվում էին հայերէն խօսքեր, հայերէն հնչիւններ, բայց ռուս արտասանութեամբ, ռուս ակցենտով:

Ինչպէս երեւում է, ներկայացում տուողները մտադիր են եղել երեկոյթին մի որոշ նեղշրջանային բնաւորութիւն տալ, ուստի բաւականացել են այն ձեռքի-տակ եղած ոյժերով, որոնք գտնվել են միմիայն իրանց շրջանում... Մինչդեռ կարելի էր ուսանողութեան միջից մասնանիչ անել այդ գործում ընդունակ ու ձեռնհաս անձնաւորութիւնների վրա, որոնք մեծ աջողութեամբ կարող կը լինէին գործը տանել...

Ցանկալի է, որ այդպիսի ներկայացումներ ամեն տարի լինեն:

Հ. Համբարձումեան

ՆԱՄԱԿ ԱՍՏՐԱԽԱՆԻՑ

Յունվարի 31-ին

Ամսիս 29-ին տեղիս ազքատների հոգաբարձութեան հաշւետւութեան ժողովն էր: Կամենալով տեսնել, թէ որքան ենք մենք առաջադիմել գոնէ անցեալ տարվայ հետ համեմատած, գնացի օրիորդաց դպրոց, ուր նշանակված էր ժողովը: Եկայ այն ժամանակ, երբ արդէն դահլիճը լարված ուշադրութիւնով լսում էր հոգաբարձութեան 1900 թւի հաշւետւութիւնը: Զը նայելով կարճ և քիչ բան ասող թւերին, կարելի էր նկատել, որ մեր ազաները լարված ուշադրութեամբ հետաքրքրվում են դրամական իւրաքանչիւր շրջանառութիւնով և սրանից դուրս ոչինչ չէին տեսնում:

Ճիշտ է, յանձնաժողովը հոգաբարձութեան գործունէութեան մասին ոչինչ չէր ներկայացրել, սակայն, երբ յանձնաժողովի անդամներից մէկը, նկատելով այդ թերութիւնը, հաղորդեց բերանացի մի քանի տեղեկութիւններ, ժողովականների երեսի լրջութիւնը իսկոյն չքացաւ և ոչ մի հարց այդ ուղղութեամբ չը դրվեց և չը քննվեց: Ինչո՞ւ, կը հարցնէք, մերոնք այդ-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԻՄ ԱԽՈՅԵԱՆԸ

(Ուսուցչի յիշատակարանից)

IV

Երեք ժամից աւելի էր, որ մենք,—ես և Արեգեանները,—Թափառում էինք անտառում և ոչ մի կերպ չէինք կարողանում գտնել Հ. գիւղի [illegible]

[illegible]

ու դժվարար օդին, որ միշտ լինում է անտառում, չես կարողանում ազատ շունչ քաշել: Թւում է, թէ անյայտ, թշնամի ոյժեր բռնել և ձգել են քեզ այդ տարօրինակ բանտի մէջ, որից յաւիտեան ելք չէ լինելու:

Ամիս ու կէսից աւելի էր արդէն՝ ես ճանապարհորդում էի Արեգեանների հետ և ոչ մի անգամ առիթ չէի ունեցել զղջալու, որ համաձայնվեցի նրանց առաջարկութեանը. ընդհակառակը նրանց ընկերակցութիւնը հոգեկան անչափ բաւականութիւն էր պատճառել ինձ: Բայց այդ կրիտիքական րոպէին, երբ ինքս՝ քրտնած, ուժասպառ, քերծված դէմքով ու ձեռներով նայում էի օրիորդներին, որոնք ինձանից աւելի վատ դրութեան մէջ էին, զգում էի խղճի մի ներքին սուր խայթ—կարծես մի աններելի յանցանք գործած լինէի: Մտքումս ես անիծում էի այն ժամը, երբ զիջայ օրիորդների խնդրին և համաձայնվեցի կատարել այդ տարօրինակ ճանապարհորդութիւնը: «Գիշերը կարող է վրա հասնել և մենք կը մնանք անտառում,—մտածում էի ինքս ինձ,—հաց անգամ չը վերցրինք, յուսալով թէ բինէքը կը հասնենք: Մենակ լինէի՝ կը պառկէի ինձ համար մի տեղ, իսկ առաւօտեան մի կերպ կը գտնէի ճանապարհը. հիմա ես ինչ անեմ սրանց», մտածում էի ես ինձ ու ինձ: Կարծես գուշակելով իմ մտածմունքները՝ Արեգեանները աշխատում էին կատակներ անել: Զը նայելով սաստիկ յոգնածութեան՝ նրանց տրամադրութիւնն աւելի լաւ էր, քան իմը:

—Անշուշտ դուք ձեր մտքում հիմա մեզ դժոխքն էք ուղարկում,—ժպտալով դարձաւ ինձ Մարիամը, երբ մենք նստեցինք փոքր-ինչ հանգստանալու:

—Դեռ մի քիչ էլ դժոխքից հեռու,—պատասխանեց իմ փոխանակ փոքր քոյրը՝ բարձրաձայն ծիծաղելով,—բայց ես համաձայն չեմ գնալ այդ անծանօթ աշխարհը Հ.-ի բինէքը հասնելուց առաջ:

—Ես վախենում եմ, որ դուք հէնց այս գիշեր դժոխքում զգաք ձեզ, երբ ստիպված լինէք պառկել այս ծառերի տակ, չոր գետնի վրա, և այն էլ քաղցած, նկատեցի ես:

—Դրանից ես չեմ վախենում. այս գիշեր քաղցած կը քնենք, իսկ վաղը խօս կը հասնենք վերջապէս բինէքը. այն ժամանակ ես գիտեմ, պակասը չեմ մոռանայ լրացնել. միայն թէ դուք մի կիտէք յօնքերդ, դա ինձ վշտացնում է, ցածրաձայն աւելացրեց օրիորդ Թագուհին:

Նա իր պարզ, ճաճանչաւոր աչքերը, կարծես քրօջից գաղտնի, ուղղեց վայրկենաբար իմ դէմքիս, և ինձ թուաց, թէ ես նրանց մէջ տեսայ համակրանքի մի այնպիսի արտայայտութիւն, որ վաղուց որոնում էի ապարդիւն: Բայց գուցէ դա լոկ ցնորք էր, տեսողութեան խաբուսիկ պատրանք... Իմ սիրտս արագ-արագ բաբախում էր...

Անտառում խորին լռութիւն էր տիրում, ոչ թռչունի երգ և ոչ մի այլ ձայն չէր հասնում մեր ականջին: Երբեմնապէս միայն լսվում էին խուլ, խորհրդաւոր շշիւն և տերեւների մեղմ սօսափիւն:

Փոքր-ինչ հանգստանալուց յետոյ՝ ես բարձրացայ մի հսկայական լորենու գլուխ և աշխատեցի մօտաւորապէս որոշել տեղի դրութիւնը: Արեւն արդէն թեքվում էր դէպի հանդիպակաց սարերի կատարը և իր վառ—ոսկեգոյն ճառագայթներն ուղղում դէպի անտառի բացակայ այն մասը, ուր մենք էինք գտնվում. տեղ-տեղ սարերի ստուերը ձգել էր արդէն իր թափանցիկ շղարշը անտառի վրա. օրը երեկոյանում էր:

Ես շտապեցի ցած գալ լորենուց: Կէս ժամից յետոյ մենք կարողացանք դուրս գալ անտառից և զառիվերով բարձրանալ դէպի լեռնային արօտները:

Միշտ ուրախ և զուարթ Թագուհին այնպէս էր յոգնել, որ բոլորովին մոռացել էր սովորական ծիծաղն ու կատակները. նա հազիւ հարողանում էր քարշ տալ ոտները, այն ինչ մեծ քոյրը, հակառակ իմ սպասածի, աւելի ուրախ ու զուարթ էր երեւում:

—Դէ, լաւ. մի տխրէք, ասացի ես Թագուհուն. հիմա մօտ ենք բինաներին. շուտով կը հասնենք:

—Մօտ ենք. շատ եմ լսել ես ձեր այդ «մօտ ենքը»—հեգնաբար պատասխանեց Թագուհին,—այս ամառ ես շատ լաւ հասկացայ, թէ ձեր բերանում ինչ ասել է «մօտ ենք»: Այդ նշանակում է, թէ առնուազը մի-երկու ժամվայ ճանապարհ էլ կայ դեռ առաջներիս, հառաչեց նա:

—Ձէ, ճշմարիտ եմ ասում, ոչ թէ երկու ժամ, այլ կարծում եմ, կէս ժամ էլ հազիւ քաշէ մինչև բինէքը հասնելը: Բայց պէտք է շտապել, արդէն մութն ընկնում է:

—Ինչ ուզում է լինի, ես մինչև նորից չը հանգստանամ, չեմ կարող շարունակել ճանապարհս, ասաց վճռողաբար Թագուհին և իսկոյն նստեց:

—Ա՛խ մեր այս կանացի շորերը, ամենևին հոգնելու բաներ չեն, մանաւանդ ճանապարհին, բացականչեց Մարիամը՝ գննելով իր շրջազգես-

քան լուրջ են փողի խնդիրներում և այդ-քան միամիտ աւելի բարձր և կարևոր դատողութիւնների մէջ. որովհետև, կը պատասխանեմ ես, օրվայ հերոսը և կուռքը մեր փողն է միայն, ուրիշ ոչինչ։

Մէջ բերենք մի քանի Թւեր կարդացած հաշւից. հոգաբարձութիւնը 1900 Թ. ունեցել է դրամատոմսակներով՝ 194,450 ր., տարեկան մուտք՝ 13,790 ր. և բոլորն էլ ծախսել է։ Այնուհետև պահանջվեց, որ հաշիւները նախ քան ժողով բերելը տպագրվեն և ցրվեն ծխականների մէջ։

Աղայական հետաքրքրութիւնից անցնենք սըրանց քմահաճոյքին։ Խօսակցութիւնների և երկար դատողութիւնների տեղիք տուեց քմահաճոյքի մի օտարոտի դէպք։ Մի ոմն Թամազեան 1894 Թ. յանուն հոգաբարձութեան տալիս է մի յայտարարութիւն և խնդրում է Թոյլ տալ հոգաբարձութեան գետնի վրա կառուցանել մի հիւանդանոց՝ 5000 ր. արժողութեամբ։ Ներկայումս նոյն Թամազեանը բողոք է տալիս յանձնաժողովին հոգաբարձութեան մի ինչ որ ձևականութիւն չը կատարելու դէմ։ Ցանձնաժողովի ուսումնասիրութիւնից և ժողովում տուած բացատրութիւններից երևաց, որ հոգաբարձութիւնը ոչինչ հակառակ պ. Թամազեանի գրաւոր որոշման չէ արել, այլ ընդհակառակը նոյն հիւանդանոցի կտուրն է նորոգել, վատերկլօզետներ շինել, մեռելասենեակը տեղափոխել աւելի պատշաճաւոր տեղ և այդ բոլորը իր հաշւով. և միմիայն մի ինչ որ նկուղ, որ բերում է տարեկան 50—60 ր. վարձ, յատկացրել է իր ծառային և չէ տուել կողմնակի անձանց, ինչպէս այդ պահանջում է ներկայումս Թամազեանը, բայց նոյն պահանջը չէ արել իր գրաւոր յայտարարութեան մէջ իր ժամանակին։

Ահա այդ խնդիրը բարձրացրեց աղմուկ, վիճաբանութիւն։ Այստեղ երևաց քմահաճոյքի հլու երկրպագուների ոգին։ Ոմանք ասացին, Թէ պէտք է վարձով տալ, քանի որ այդպէս է ուզում նուիրատուն. միւսները՝ Թէ չատ բան այն ժամանակ այդպէս է կարգադրել, այժմ այդպէս է ուզում, պէտք է զիջել։ Իսկ պ. Նիկ. Աւագեան անքան ոգևորված պաշտպանում էր աղայի քմահաճոյքը, որ համոզված կերպով բացականչեց. «Չը կատարել նուիրատուների ցանկութիւնը, հասարակութեան վնաս տալ է նշանակում»։ Սրան պ. Կ. Սօբօլեան պատասխանեց չատ արդարացի կերպով. «Այստեղ ոչ մի վիրաւորանք չը կայ. և եթէ այսօր այդ կէտը ընդունվի, վաղը պ. Թամազեանը կամ մի ուրիշը կարող է մի ուրիշ պահանջ յայտնել։ Պէտք է պահպանել հիմնարկութեան պատիւը և մասնաւոր անձնաւորութիւնների կամայականութեան խաղալիք չը դարձնել։ Հասարակութիւնն իր պատիւը կը կորցնէ այն ժամանակ, երբ մենք ինքներս մեր պատիւը չը պահպանենք մեր հասարակութեան մէջ»։ Բայց պ. Աւագեան մինչև վերջը չը կարողացաւ բռնանել այդ ձգձգումներին և իր ասածի վրա պինդ կանգնեց։

Վերջապէս խնդիրը լուծելու համար վճռվում է քուէարկել։ Այստեղ արդէն քմահաճոյքի յարգողները ուժը ի ձուլէին. Նրանք չըկամեցել են հաշտվել այն մտքի հետ, որ պիտի մնան փոքրամասնութեան մէջ, սկսեցին միճարանել քուէարկութեան ձևի վրա։ Երեցփոխան պ. Տեր-Գրիգորեանը պահանջեց, որ աջ կողմի Թերթիկը ձախ դնեն, իսկ ձախ կողմինը աջ։ Երբ սկսեցին բացատրել, Թէ դա մի և նոյնն է, ասացին, որ գործ չունեն և ասացին—Թէ այդպէս ենք ուզում։ Ժողովի նախագահ պ. Գրամ...եան, ի հարկէ, խնդրեց վարժվել, զիջեց այդ երեխայական ցանկութեան և Թերթիկները տեղափոխեց։ Մանր խնդիր է, չէ՞։ Բայց ինչ էր պահանջվում մեզանից. չէ՞ որ մենք էլ պարոն մարդիկ ենք, չը նայելով որ հագնվում ենք մեծ մարդկանց պէս... Քուէարկութեան արդիւնքը եղաւ այն, որ «պարոնները» մի ձայնով (21 ընդդէմ 20) տարան յաղԹանակը. ծծողները յաղԹեցին և ինչի վրա... Թէ 50—60 րուբլի վարձ բերող նիւԹը պէտք է տալ կողմնակի անձանց և չը վիրաւորել աղայի ցանկութիւնը։

Չեմ կարող այդ դէպքի առիԹով չը յիշել դրա նման մի ուրիշը։ Սրանից մի տարի առաջ աղքատանոցի տեղափոխման խնդիր էր դրված մեր մէջ։ Երկու տարի խնդիրը քննվելուց յետոյ, վճռվում է աղքատանոցը տեղափոխել։ Ցանկարծ դուրս է գալիս մէջ տեղ աղայական քմահաճոյքը և պահանջում է աղքատանոցը Թողնել իր տեղում, իսկոյն առանց յետաձգելու ժողով են անում և վճիռ են կայացնում յարգել աղայի քմահաճոյքը՝ Թողնել աղքատանոցը իր նախկին տեղում։ Հարցնում էք ինչո՞ւ. պատասխանում էին. «դուք չը գիտէք, աղան մեծ գումար է կտակել, աղքատների համար ձրի բնակարաններ է շինել և նուիրել է ուզում, պէտք է նրա քէֆին չը դիպչել»։ Սակայն մեռաւ աղան և բոլոր սպասելիք հազարները, ձրի բնակարանները, ինչպէս մեզանում ասում են՝ «տառուցի վրա գըրվեցին», և աղքատաց զանձարան ոչինչ չը մըտաւ։ Ահա այդ փորձից նա չը խրատվելով, ժողովը կրկին վճռում է յարգել մի և նոյն ձևի քմահաճոյք...

Եւ այդ անում ենք այն հիմնարկութեան համար, որ բոլորովին կարօտութիւն չունի կոպէկների և ողնակալեզութեան։ Հէնց դիզել, դիզել, մի օր էլ պէտք է մտածել, Թէ այդ դիզածով ինչ պէտք է անել։

Աղաների չօվինիզմը ծիծաղելի ընԹացք բռնեց մանաւանդ վերջին խնդրում։ Դա մի ինչ որ տոմսակ գնելու առաջարկ էր։ Մի ոմն Աբրահամեանց, Ղզլարից, առաջարկութիւն է արել գնել իր մշտնջենական ժամանակով գնած տոմսակները 30,000 րուբլի արժողութեամբ՝ 24,000-ով, և եթէ այդ տոմսակները հասարակութիւնը գնէ, Աբրահամեանցը նուիրում է աղքատանոցին 2000 ր.։ Երկար վիճաբանեցին մեր կրեսոսները, սպառեցին իրանց բոլոր ընդունակութիւնները։ Մինը հարցնում էր. «պակասով չի տալ»... Սրան պատասխանում էին. «բէս չի տալ, 10,000-ով էլ կը տայ... երրորդը՝ 20,000-ով առնել կիլի»։—Մի մոռացէք, որ տոմսակը առաջարկվում է գնել հոգաբարձութեան այնպիսի գումարներից, որոնք մեռած և անշարժ են համարված։ Եւ Աբրահամեանցի տոմսակները չատ ձեռնտու է գնել հէնց աղայական տեսակէտից, քանի որ 6000 ր. աւելորդ գումարի տոկոսներ է ձեռք բերվում,—բայց ո՞ր օրվայ գձուձներն ենք, որ չը սակարկենք... վճռվեց տոմսակները գնել 20,000 րուբլով։

Այնուհետև տեղի ունեցաւ հոգաբարձութեան մի անդամի ընտրութիւն. ընտրվեց պ. Գ. Եզեան. իսկ հաշիւները ստուգելը յանձնեցին նոյն յանձնաժողովին։ Չը մոռացվեցին, ի հարկէ, շնորհակալութիւններ յայտնել նախկին հոգաբարձութեան անդամ պ. Ց. Ֆարմանեանին և հաշուետես յանձնաժողովին։

Մեկնոց

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Թիֆլիս, փետրվարի 19-ին

Երէկ, փետրվարի 18-ին, տեղի ունեցաւ Թիֆլիսի հայ հոգևորականների ապահովութեան գանձարանի ընդհանուր ժողովը։ Ներկայ էին Թիֆլիսի բոլոր եկեղեցիների 19 շրջաններում ընտրված 24 ներկայացուցիչներից 20 հոգի։ Վարչութեան փոխ նախագահ Եզնիկ աւագ քահանայ Երզնկեանց, բանալով ժողովը, զեկուցեց եկեղեցիների ներկայացուցիչների կանոնաւոր ընտրութիւնների մասին և մի քանիների վերաբերութեամբ բացատրութիւններ տալով, կարդաց Թև-Միս առաջնորդի առաջադրութիւնը, որով նա հրաժարվում էր ժողովին նախագահելուց և Թողնում էր նախագահի ընտրութիւնը ընդհանուր ժողովին։ Ձայների առաւելութեամբ նախագահ ընտրվեց Գիւտ աւագ քահանայ Աղանեանը։ Սրա առհասարակ նախագահ, հոգաբարձու ընտրվելը վերջին ժամանակներումս այնքան արժանաւորութեամբ չը պէտք է վերագրել, որքան մի հանգամանքի, որի շնորհիւ Աղանեանը միշտ ձայների մեծամասնութիւն կը ստանայ։ Տէր հայրը Թիֆլիսի քահանաների մեծամասնութեամբ չատ բարիքներ ունի արած։ Նա մօտ լինելով Կաթողիկոսի շրջապատողներին, մէկին կամիլաֆկա, միւսին խաչ, երրորդին խառափիլոն է խնդրել, չորրորդի բարեկամ քահանային գիւղից քաղաք տեղափոխելու գործում, կամ չըհասի ու պսակալուծութեան ժամանակ միջնորդութիւն է արել և որ գլխաւորն է, կողմնակից է երևում այն քահանաների, որոնք ցանկանում են ապահովութեան գանձարանը, եթէ չը փակել, գոնէ 15,000 րուբլուց աւելին, որ ներկայ վարչութեան օրով հասել է 10,000 րուբլու, դարձեալ բաժանել։ Դէհ, Թիֆլիսի քահանաների ճաշակը յայտնի է այդ մասին։ Բայց պէտք է նկատել և այն, որ ուր այդ քահանան ընտրող կամ նախագահող է լինում, ժողովը անշուշտ վերջանում է մի միջադէպով շնորհիւ նրա բնաւորութեան կամ կատարվող անկանոնութիւնների և զեղծումների։

Վաղուց պատրաստված ծրագրով ընտրվեց Գիւտ քահանան իր արբանեակներով վարչութեան անդամ։ Պակասում էր մի համախոհ գանձապահ, որի համար պատրաստել էր իր քենակալին, մի ինչ որ Ուզբաշեան քահանայի։ Սա էլ դժբախտաբար քուէարկվում էր, բայց սեսնում էր, քահանաների վստահութիւնը չը վայելելով։ Վերջապէս երրորդ անգամ փորձեց ընտրել տալ և բոլոր ճիգը գործ դնելով, համախոհներին աչքով անելով, բարձրաձայն ասաց. «Երկու հոգի են քուէարկվում գանձապահի պաշտօնի համար, մինը նախկին գանձապահը, որ հրաժարվում է (սա ներկայ չէր այդ ժամանակ) և միւսը Ուզբաշեան քահանան։ Երկուսից մէկին ընտրեցէք»։ Այս ժամանակ համախոհները սկսեցին գործել։ Վարչութեան անդամ Երզնկեան քահանան նկատեց մի ինչ որ իրաբանցում, փսփսոց, խլրտում։ Մի սափր, որ գողունի կերպով ներս է մտել ժողով Ուզբաշեան քահանան և մասնակցում է, սրան-նրան խնդրելով, Թերթերը ծեր քահանաներից առնելով և ինքը գրելով իր անունը, նախագահի անունով խոստումներ անելով, տարածելով Թէ նախկին գանձապահը կը հրաժարվի և այլն։ Եւ այս ամենից յետոյ հազիւ չահեցաւ կամ աւելի լաւ է ասել, մուրաց երկու ձայն և առաւելութիւն ստանալով ընտրվեց։ Երզնկեան քահանան, նկատելով Ուզբաշեան քահանայի ապօրինի ներկայ լինելը ժողովին և մասնակցելը, (որովհետև սա ոչ մի եկեղեցում ներկայացուցիչ ընտրված չէր), բողոքեց նախագահին և ստացաւ հետևեալ պատասխանը. «դա իմ կամքս է, ես եմ նախագահ, ես Թոյլ եմ տալիս»։ Այնուհետև բացվեց գաղտնիքը և Ցովսէփ քահ. Տէր-Պետրոսեան, Սահակ քահ. Սահակեան և ուրիշները բողոքեցին այս մասին և խիստ նկատեցին նախագահի այս վարմունքը և ժողովի ապօրինութիւնը. բայց ով դժբաղդութիւն է ունեցել տեսնել Աղանեան քահանայի ժողովների, ընկերութեան խորհուրդների մէջ, Թէ իբրև ձայնաւոր, ընտրող, կամ նախագահ, նա կը պատկերացնէ Թէ ինչ կը լինէր նրա դրութիւնը։ Սկսեց իրան կորցնել, սրա, նրա պատուին դիպչել կոպիտ խօսքերով, նա մէկին ասում էր ձ ա յ ն դ կ տ ր ի, միւսին՝ չ ե ս հ ա ս կ ա ն ո ւ մ, երրորդին՝ չ ա տ մ ի խ օ ս ի։ Լսվում էին ժողովականների միջից բացականչութիւններ, սա ինչ բան է, միւս կողմից սուս կացէք, ընտրված է։ Համախոհների պատասխանները տալով գոռում-գոչում էին, սուս կացէք, ընտրված է Թէ չէ...

Ժողովականների մեծամասնութիւնը սկսեց բողոքել նախագահի ապօրինի վարմունքի դէմ և դժգոհ հեռանալ։

Ընտրող

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Աչքի առաջ ունենալով, որ այժմ մեր երկրի չատ այգեգործներ իրանց խաղողի այգիները ֆիլօկսերայից պաշտպանելու նպատակով սկսել են ձեռք բերել և տնկել ամերիկական վազեր, Կովկասեան Գիւղատնտեսական ընկերութեան խորհուրդը իր վերջին նիստում որոշեց ՔուԹայիսի նահանգում կազմել տեղական գործողների մի ժողով և նրանց քննութեան ենթարկել այն հարցը, Թէ ամերիկական վազերի ո՞ր տեսակներն են յարմար մեր երկրի զանազան

տը, որ պատառ-պատառ էր եղել անտառի մացառուտներում։ Պէտք է մի-երկու աստղ խփել, Թէ չէ ամօԹ է այս չորերով մտնել նոյն իսկ բնիմները։

Օրիորդների չորերի չուտ-չուտ պատռվելը և կօչիկների քանդվելը մեզ բոլորիս անվերջ ծիծաղի առիԹ էր, մանաւանդ օր. Թագուհու համար, որ նախ անկեղծ տխրութեամբ և մի տեսակ մանկական անմեղ վշտով նայում էր իր չորերի պատառվածքին և ապա սկսում նոյնչափ անկեղծ ու լիասիրտ ծիծաղել։

Ես հեռացայ փոքր-ինչ օրիորդների մօտից. նրանք հանեցին իրանց Թել ու ասեղը և սկսեցին կարել պատռուածքներն ու մաքրել չորերը։

Շտապեցէք միայն, օրիորդներ, արդէն ուշ է, չատ ուշ, կանչեցի ես հեռուից ու ինքս էլ պառկեցի հանգստանալու։

V

Զգված մէջքիս վրա կանաչ ու հոտաւէտ դալարիներում ես հանգստանում էի՝ չնչելով լեռնային մաքուր ու Թեթև օդը։ Երկնքի վրա տեղ-տեղ լողում էին ձիւնափայլ ամպեր՝ լուսաւորված մայր-մտնող արևի վարդագոյն ճառագայԹներով։ Նախկին ճանապարհորդութիւններիս ժամանակ ես չատ անգամ յոգնած պառկում էի այդ դրուԹեամբ որ և է լեռնալանջի վրա ու անդիտակցաբար աչքերս սևեռած դէպի երկնքի պարզ-կապուտակ ու անհուն կամարի խորքը՝ ընկղմում էի զանազան «անվճռելի» հարցերի մէջ։ Այս անգամ ես ակամայ մտածում էի Արեգեանների մասին։

Մեր ճանապարհորդութիւնը սկզբում չունէր ոչ որոշ նպատակ և ոչ ծրագիր. մենք կատարում էինք նրան, ինչպէս ասում են, մեր «քէֆի ու բաւականութեան» համար։ Բայց հետզհետէ, բոլորովին անզգալի կերպով, օրիորդ Արեգեանները, և առանձնապէս օրիորդ Թագուհին, մտցրին նրա մէջ և՛ նպատակ և՛ ծրագիր։ Մի քանի գիւղ անխտիր այցելելուց յետոյ՝ օրիորդ Թագուհու հարկադրանքով՝ մենք սկսեցինք խուսափել մեծ և չէն գիւղերից, ուր արդէն կային ուսումնարաններ, և ուղղել քայլերս դէպի այնպիսի հեռաւոր, աննշան, կորած մոլորված գիւղեր, ուր ուսման ու ուսումնարանի հետն անգամ չը կար։

«Զանձրալի են այդ մեծ գիւղերը,—յաճախ ասում էր օրիորդ Թագուհին, գիտենալով որ ես հակառակ եմ որ և է որոշ նպատակ մտցնելու ճանապարհորդութեան մէջ,—նրանք առմենևին հետաքրքրական չեն. այնտեղ արդէն մտնում են քաղաքային կարգեր. այնտեղ ամեն կողմից քաղաքի հոտ է փչում։ Ի՞նչ համեմատութիւն փոքրիկ, հեռաւոր գիւղերի հետ. կեանքը այնտեղ դեռ պարզ, նախնական է. այնտեղ ամեն ինչ նոր ու հետաքրքրական է մեզ համար։ Կարծում եմ, որ պ. ուսուցիչը չի բարկանայ մեզ վրա, եԹէ խնդրելու լինենք գնալ Ի. գիւղը»։

Եւ նա տալիս էր մի այնպիսի յետ ընկած, մոռացված գիւղի անուն, որի բնակիչները զուցէ տարիներով չէին տեսնում քաղաքացի այցելուի երես։ Եւ չը կար մի ոյժ, որ յետ կանգնեցնէր օրիորդ Թագուհուն մի անգամ արդէն յայտնած ցանկութիւնից։ Ոչ ճանապարհների դժուարութիւնը, ոչ նրանց հեռաւորութիւնը, ոչ աւազակների երկիւղը, որով երբեմն ես փորձում էի վախեցնել նրան, արգելք չէին նրա համար։ Նա վերջ ի վերջոյ ստիպում էր մեզ՝ երկուսիս կատարել իր կամքը ու մենք խոնարհուԹեամբ գնում էինք նրա ետևից... Իսկ երբ հասնում էինք որ և է յետ ընկած գիւղ՝ ես ու Մարիամը ահագին ջանք պէտք է գործ դնէինք, որ նրան պոկ տայինք այդ տեղից։ Ուղիղ է, այս հանգամանքը երբեմնապէս դժգոհութիւն էր պատճառում ինձ, բայց դրանք լոկ Թռուցիկ վայրկեաններ էին, որոնք ոչ մի հետք չէին Թողնում իրանց ետևից։

Ընդհակառակը՝ օրիորդ Թագուհին քանի գնում աւելի և աւելի գրաւում էր իմ սիրտը. և գրաւում էր ոչ լոկ իր գեղեցկութեամբ, իր աչխուժով, իր տոկունութեամբ, որպէս մի նորատի աղջիկ, որի մէջ եռ է գալիս կեանքը և ակամայ համակրանք զարԹեցնում շրջապատողների մէջ, այլ գլխաւորապէս այն անկեղծ ու բուռն սիրով, որով նա սիրեց գիւղը և գիւղացուն։ Հոգեկան մի առանձին բաւականութեամբ ես տեսնում էի նրա սիրալիր վերաբերմունքը դէպի գիւղական աղքատիկ յարկը, դէպի գիւղի կանայք, որոնց հետ չատ չուտով բարեկամանում և անվերջ խօսակցութիւնների մէջ էր մտնում նա, դէպի գիւղի երեխաները, որոնք փոքրիկ վայրենիների նման խուսափում էին ինձանից, բայց ամենայն սիրով ու համարձակութեամբ մօտենում էին նրան։ Գիւղերում, սարերի կատարներին Թառած բնիմներում, ուր իջևանում էինք մենք, ամեն տեղ ու ամեն անգամ նա գրաւում էր իր չուրջը անխտիր և կին, և տղամարդ, և մեծի, և փոքրի։ Ու այդ խառնիճաղանճ բազմութեան մէջ, որի կենտրոնը կազմում էր Թագուհին, սկսվում էր ուրախ խօսակցութիւն, քրքիջ ու ծիծաղ։ Խօսակցութիւնը միչտ պտտվում էր ուսման և ուսումնարանի չուրջը... Առանձնապէս ոգևորվում էր նա այն ժամանակ, երբ խօսակցութեանը ներկայ էին լինում գիւղի քահանան, տանուտէրը կամ ուրիշ ազդեցիկ մարդիկ, որոնք բերանաբաց լսում էին «քաղաքցի» վարժուհու խօսքերը և վերջը իրանք են կըմկըմուսմ.

—Դրուստ ա ասըմ «վարժունը», առանց հուսումի մարդը հինչ ա վէր... պէտք ա մի բան անենք...

Ուղիղ է, նա երբեմնապէս հանդիպում էր գիւղացիների յամառ դիմադրութեան, մանաւանդ այն ժամանակ, երբ ես ու Մարիամը, ձանձրացած անպտուղ վէճ ու խօսակցութիւնից, Թողնում էինք նրան միայնակ ու գնում որ և է տեղ զբօսնելու, բայց և այնպէս նա պոկ չէր գալիս գիւղացիների օձիքից, մինչև որ գոնէ մէկի-երկուսի-երեքի մէջ չը զարԹեցնէր ցանկալի զգացմունքը—սէր դէպի ուսում, դէպի գիտութիւն,—չը չարժէր նրանց դարաւոր Թմրած ու քարացած միտքը։ Բայց, ընդհանրապէս, նա զարմանալի աջողութիւն էր ունենում... Այնպիսի երջանիկ ժամանակներ էին. օրը լիքն էր ուսման քարոզներով. մէկը միւսի ետևից առնէկի նման գիւղերում բացվում էին ուսումնարաններ. ամեն տեղ զգացվում էր, որ ժամանակը, այդ աներևոյԹ դերակատարը, արդէն փափկացրել, նախապատրաստել էր հողը և միայն մնում էր, որ սերմանողներ երևային։ Եւ ինչպէս ուրախանում էր Թագուհին, երբ հանդիպում էր այդպիսի հողի. նրա գեղեցիկ դէմքը փայլում էր հոգեկան ներքին հրճուանքով, մի ամենամաքուր, երկնային հրճուանք, ոչպիսին ես չէի տեսել մի այլ դէմքի վրա... Այդ րօպէներին նա ամբողջապէս գերում, կախարդում էր իմ սիրտը, և ես պատրաստ էի զոհել ամեն ինչ, միայն Թէ սիրոյ մի նշոյլ տեսնէի նրա աչքերում դէպի ինձ...

(Կը շարունակվի)

տեղերի համար և ինչ ձևով պէտք է դիւրացնել ամերիկական վազերի տարածումը երկրի մէջ։

—

Այսօր, փետրվարի 20-ին, Թիֆլիսի առաջին գիմնազիայի շինութեան մէջ, երեկոյեան 8 ժամին տեղի կունենայ կենդանիներին հովանաւորող Թիֆլիսի ընկերութեան ընդհանուր ժողովը։

—

Թիֆլիսի նահանգի գործարանական տեսուչ Խելիմսկի ձեռնամուխ է եղել քննելու Թիֆլիսում գոյութիւն ունեցող գործարանների սանիտարական դրութիւնը. Ցայտնի է, որ այդ դրութիւնը չատ էլ նախանձելի չէ։

—

Թիֆլիսի բժշկական կենտրոնական վարչութիւնը առաջարկեց գաւառական բժիշկներին առանձին ուշադրութիւն դարձնել գաւառներում գոյութիւն ունեցող դեղատների և դեղագործական ապրանքների պահեստների վրա, որոնց մէջ ոչ միայն բժշկական խորհուրդներ են տրվում հիւանդներին, այլ և կազմվում են նրանց համար զանազան տեսակ դեղեր, որոնք կարող են վտանգաւոր լինել ժողովրդական առողջութեան համար։

—

Մեզ խնդրում են տպագրել հետևեալը. «Մշակի» 35-րդ համարում գետեղված էր, որ Վարդանանց տօնը Մետեխի բերդում կատարվեց սովորական կերպով և քահանան խօսեց հերոսի նահատակութեան մասին։ Մենք այդ օրը գնացել էինք Վանքի մայր եկեղեցին, ուր այդ տօնը կատարվեց աւելի քան անշուք. չը կային թէ առաջնորդը և թէ իր հիւր Սաթունեանց եպիսկոպոսը, թէ կօնսիստորիայի նախանդամ վարդապետը։ Կային մի երկու քահանայ, բաւականաչափ ժողովուրդ, Ներսիսեան ուսումնարանի սաներից մի փոքր մասը մէկ քանի ուսուցիչներով։ Ներկայ էր Մեսրոպ վարդապետ Տէր-Մովսէսեանցը, որ ոչ մի բան չը խօսեց (ասում են առանց առաջնորդի թոյլտուութեան իրաւունք չունէր)։ Ժողովուրդը չատ դժգոհ և հիասթափված դուրս եկաւ եկեղեցուց։ Առհասարակ՝ վերջերս չատ է նկատվում, որ մեր հոգևորականները կարծես աւելի են սառել մեր եկեղեցուց, քան աշխարհականները։ Ուրեմն էլ ինչ իրաւունքով նրանք գանգատվում են աշխարհականների կրօնական եռանդի պակասութեան մասին, քանի որ իրանք այդպէս են»։

—

Երկրագործութեան դէպարտամէնտը կարգադրել է հրատարակել վրաց լեզուով մի բրօշիւր՝ թէյի թուփի մշակման վերաբերմամբ։ Յիշված բրօշիւրը պէտք է տարածվի Բաթումի գիւղական ազգաբնակութեան մէջ՝ ծանօթացնելու նրան թէյի մշակման եղանակի հետ։

—

Զինւորական մինիստրութեան մէջ կազմված մի մասնաժողով աշխատում է այժմ զինուորական կապալներին վերաբերեալ կանօնները փոփոխելու հարցի վրա։ Մասնաժողովի կազմած նախագծով՝ այդ կանօնները պէտք է ենթարկվեն հիմնական փոփոխութեան։

—

Կովկասեան Գիւղատնտեսական ընկերութեան անդամների ընդհանուր ժողովը, Կովկասի գիւղատնտեսական կարիքների քննութիւնը չարունակելու համար, նշանակված է երեքշաբթի, փետրվարի 25-ին։ Ժողովը տեղի կունենայ ընկերութեան շինութեան մէջ, երեկոյեան ժամի 8-ից. ներկայ լինել կարող են և կողմնակի անձինք։

—

ԱԽԱԼՑԽԱՑԻՑ մեզ գրում են. «Անցեալ յունվար ամսի 26-ին կայացած ծխականների ընդհանուր ժողովը ձայների բազմութեամբ որոշեց ս. Փրկիչ եկեղեցու ներկայ երէցփոխ Խ. Զիլինկարեանին տարեկան ռոճիկ նշանակել հազար րուբլի՝ եկեղեցական գումարից։ Այս վճիռը աջողեցնելու համար ընտրվեցին 10 անձինք։ Չը նայելով նրանց ջանքերին, որ այս վճիռը հաստատվի, ինչպէս լսեցինք, հոգևոր իշխանութիւնը միանգամայն մերժել է այդ բանը և վնասակար է գտել եկեղեցու չահերի տեսակէտից»։

—

ԿԱՐՍԻՑ մեզ գրում են. «Մշակ»-ում սրանից մի քանի չաբաթ առաջ լուր կար տպված, թէ տեղիս քաղաքային ուսումնարանի ուսուցիչ պ. Ցարութիւն Թասլախչեանի միջնորդութեամբ Կարսի շրջանի ժողովրդական ուսումնարանների տեսուչը թոյլ է տուել ամեն օր հայերէն դասեր աւանդելու նոյն դպրոցում։ Այդ բանը այժմ իրականանում է և ամսիս մէկից սկսած չարունակվում են դասերը։ Այդ հայերէն դասերը, իբրև բացառութիւն, ուսուցանվում են աշակերտների որոշամաս վճարով—25 կօպէկ ամիսը։ Ուսուցիչ է նշանակված պ. Խաչատուր Տէր-Ենօվքեանցը»։

—

ՇՈՒՇՈՒՑ մեզ գրում են. «Փետրվարի 14-ին Խանդամիրեանի թատրօնում, սիրողների խումբը, յօգուտ թեմական դպրոցի չքաւոր աշակերտների, խաղաց Շուշում առաջին անգամ «Փշոտ ճանապարհ» դրաման և Փուղինեանի «Դայայ-Ղաղօ». վերջը պարեր էին նշանակված, բայց նրանք, ժամանակի ուշ լինելու պատճառով, չը կայացան։ Մասնակցողները բոլորը ուսուցիչները էին։ Գոհ ենք, որ գոնէ ձմերային թատրօնական սեզօնում միայն մի ներկայացում ունեցանք։ Ներկայացումը վերջացաւ չափազանց ուշ, գիշերվայ $1^1/_2$ ժամին. Թատրօնը ծայրէ ծայր լիքն էր»։

—

ՇՈՒԼԱՎԵՐԻՑ մեզ գրում են. «Մեր գաւառի նոր հաշտարար միջնորդը, շրջելով գիւղերը ու ծանօթանալով գիւղական պաշտօնեաների գործունէութեան հետ, եկաւ այն եզրակացութեան, որ մեր տանուտէր Պ. Մէհրաբեանը իրան արդիւնաւէտ գործունէութեամբ ուշադրութեան արժանի անձնաւորութիւն է, որի համար և զեկուցանելով Թիֆլիսի նահանգապետին, նահանգապետը գաւառապետի միջոցով Մէհրաբեանցին իր շնորհակալութիւնը յայտնեց։ Իսկապէս Պ. Մէհրաբեանը շնորհակալութեան արժանի անձնաւորութիւն է. նա պատկանում է այն սակաւաթիւ գաւառական գործիչների թւին, որոնք աշխատում են այն միջավայրում, ուր իրանք ապրում են, ազնիւ ու բարի մարդու անուն վաստակել։ Պարոնը որոշ ու հաստատ սկզբունքների տէր մարդ լինելով, իր դէմ զինել է գիւղի բոլոր ազդեցիկ մարդկանց, որոնք միշտ աշխատում են ինչ միջոցով էլ լինի արատաւորել նրա բարի անունը, բայց չէ աջողվում»։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՑ

—

Ռաշտ, յունվարի 31-ին

Մենք չենք կարողանում մեր կեանքին չատ մօտ եղող խնդիրները կարգադրել ինքնուրոյն կերպով, և մէկը պէտք է, որ մի գաւազան ձեռին՝ միշտ մեզ առաջնորդէ, ինչպէս ոչխարներին։ Պարսկաստանի նման մի երկրում, ուր հայ հասարակութիւնների ներկայացուցիչ-հոգաբարձուները լիակատար իրաւունքներ են վայելում թէ կառավարութեան, թէ ազգի կողմից, ուր նրանք կարողանում են վճռել ժառանգական հարցեր, քրէական և դատաստանական գործեր, և իրանց տուած վճիռը կառավարութիւնը վաւերացնում ու պաշտպանում է՝ Պարսկաստանի նման մի երկրում մենք, հայերս, չենք կարողանում օգտվել մեզ շնորհված արտօնութիւններից և ամեն մի դէպքում ենթարկվում ենք այս-ինչ կամ այն-ինչ դիրք ունեցող անհատի հեղինակութեանը։ Եւ այդ բնական է. պարսիկ ժողովրդի ստրկական հոգին մեր մէջ էլ կայ, մենք ցանկանում ենք, որ ուրիշները կառավարեն մեզ և ոչ մենք մեզ։

Փատեր Պարսկա-Հնդկաստանի թեմում բնակող հայերը ցոյց տուին այս վերջերս չատ ու չատ։ Ամենագլխաւորը այն էր, որ այդ թեմի գլխաւոր կենտրոնը, Սպահանը, իր մի քանի հոգևորականների յորդորանքով և նրանց առաջնորդութեամբ, ստորագրեց ինքն իր ձեռքով իր անձեռնհասութիւնը իր սեփական գործերում, որոնց ղեկավար, առաջնորդ և կարգադրիչ լինելու ձեռնհասութիւնը տուեց իր հոգևորականութեանը։ Հոգևորականութիւնը, որ ամեն ճիգ գործ է դնում այսօր հայկական ժողովրդական եկեղեցում կաստայականութիւն կազմել, այնքան մեղաւոր չէ, որքան հայ հասարակութիւնը, որ ամենայարմար առիթից չը կարողացաւ օգտվել իր գործերը կառավարելու ղեկը իր ձեռքն առնելու համար և տուեց կաստայականութեան ձգտող հոգևորականութեան, որ այսօր ինքնագլուխ կանոնադրութիւններ է կազմում, առանց մտածելու նախօրօք, և նոր հարկերի ցուցակ ուղարկում մեզ վրա և մեզ համար և ձգտում է ամեն կերպ գործադրել տալ այդ կանօնադրութիւնը և գանձել որոշված հարկերը։

Ի՞նչպէս են կազմված այդ կանօնադրութիւններն ու այդ հարկերի ցուցակը։ Առ այժմ մենք չատ կարճ կը խօսենք այդ մասին, ուրիշ աւելի յարմար ժամանակի թողնելով մանրամասնաբար խօսելը։ Ստացված է առ այժմ № 1 կանօնադրութիւնը, որի մէջ գծված են երէցփոխների, քահանաների և ծխականների պարտականութիւնները և իրաւունքները միմեանց և առաջնորդարանի վերաբերմամբ։ Այդ կանօնադրութեան աչքի ընկնող կէտերն են. 1) Իւրաքանչիւր ծխական պարտաւոր է տուրք վճարել Նոր-Ջուղայի ս. Փրկչեան վանքի կառավարութեան համար։ 2) Իւրաքանչիւր եկեղեցի չէ կարող 100 թումանից աւելի պահել, այլ պարտաւոր է ուղարկել նա այդ գումարը Սպահան հայոց առաջնորդին։ 3) Երէցփոխները պէտք է հոգան ամենից առաջ մոմի, խունկի, կրակի մասին. իսկ քահանաներ կարող են չը լինել, կամ լինել այնպիսի քահանաներ, որոնց պատուիրվում է նոյն կանօնագրի մի յօդուածով գարի և այլն չը պահել եկեղեցիներում, խորանի ետև։ 4) Որ և է եկեղեցու ծխականները և համայնքը իրաւունք չունեն թեմակալ առաջնորդին դիմելու, առանց խորանների ետև գարի պահող քահանաների վճռի։ Եւ ուրիշ այսպիսի գոհարներ, որոնք կարող են գոհարներ լինել օտարների համար նոյն իսկ։ Այս մէկ։

Ս. Փրկչեան վանքի համար տուրքեր են առնելու նախ իւրաքանչիւր ամուսնացած մարդուց գլխահարկ 6 ղռան. ապա պսակի, մկրտութեան, թաղման ժամանակ իւրաքանչիւր ծխական պարտաւոր է իր կարողութեան համեմատ վճարել վիճակաւոր քահանային (թէ ինչ բան է վիճակաւոր քահանայ՝ այդ ուրիշ անգամ) որոշ տուրք, որը նա պարտաւոր է հասցնել առաջնորդարան։ Եւ այդ քահանան պատասխանատու չէ իր ծխականների առաջ իր ստացած գումարների համար։ Եթէ քահանան պատասխանատու չէ՝ առաջնորդարանը պատասխանատու երբէք չի լինի, քանի որ այսօր նա բացարձակապէս կանօնադրութիւններ է կազմում և հարկեր է դնում, առանց ծխականների կամքը հարցնելու։

Ծխականները չը բողոքեցին. նրանք ընդհանրապէս ընդունեցին առաջնորդարանի կողմից ուղարկված կանօնադրութիւնն էլ, հարկերի ցուցակն էլ օրինական գտան։ Իսկ անհատապէս իւրաքանչիւրը որոշում է ոչինչ չը տալ, քանի որ տուրքը առաջնորդարանն է նշանակել. կանօնադրութեան ոչ մի կէտը չը գործադրել, քանի որ առաջնորդարանն է կազմել առանց հասարակութեան կամքը հարցնելու, թէև քահանաները գործադրել կը տան ուրիշ տեղ։

Նոր-նոր կանօնադրութիւններ դարձեալ կը ստանանք՝ ինչպէս հրամանագրեր, ոչ մի խօսք չենք կարող ասել նրանց դէմ, և մեր հոգևորականութիւնը գնալով աւելի կը մօտենայ կաստայականութեան։

Գր. Մարգարեան

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—Բելգրադի լրագիրները ցաւ են յայտնում, որ Թիւրքիայի եւրոպական երեք վիլայէթներում մտցնվելիք րէֆօրմներից դուրս է գցված ալբանացիների զինաթափումը։ Այդ միջոցը մեծ նշանակութիւն կունենար Թիւրքիայի սերբ ազգաբնակութեան համար։

—Բօլգարական կառավարութեան շրջաբերականը, որ ուղղված է բօլգարական առևտրական գործակալներին, ասում է, թէ մակեդօնական ապստամբութիւնը մեծ վտանգ կը սպառնար ներկայ ժամանակում հէնց իրան Մակեդօնիայի չահերին. նա հնարաւորութիւն կը տայ Թիւրքիային ազատ գործելու, մինչդեռ այժմ նա ստիպված է լսել և կատարել եւրոպական պետութիւնների խորհուրդները։ Բօլգարական կառավարութիւնը պատուիրում է առևտրական գործակալներին բացատրել մակեդօնական ագիտատորներին, որ նրանք ոչ մի դէպքում չը պէտք է յոյս դնեն Բօլգարիայի վրա։

—Վիէննայի «Zeit» լրագրի թղթակիցը մօտ ժամանակներումս մի խօսակցութիւն ունեցաւ մակեդօնական կօմիտէտի նախագահ պրօֆէսօր Միխայլօվսկու հետ, որը, ի միջի այլոց, յայտնեց, թէ Բօլգարիայում ոչ ոք ծանօթ չէ մակեդօնական հարցի էութեան հետ, ոչ կառավարութիւնը և ոչ ընդդիմադիր կուսակցութիւնը։ «Դրանք բոլորն էլ ոչնչութիւններ են, —ասաց նա,—պայմանաւորված ժամին 50,000 մակեդօնացի բօլգարներ նախապատրաստված 250,000-ից ներս կը թափվեն Մակեդօնիա, չը նայելով սահմանի պաշտպանութեան այն բոլոր թանգ միջոցներին, որ Բօլգարիան ձեռք է առել ի սէր Թիւրքիայի։ Կայ մի միջոց միայն խաղաղացնելու Մակեդօնիան,—պետական հրովարտակով յայտարարել, թէ այնտեղ չը կայ տիրապետող ցեղ և հաւասարեցնել թիւրքերի իրաւունքները րայեայի իրաւունքների հետ, որովհետև մակեդօնական ժողովրդի տէրրօրը աւելի վատթար է, քան թիւրք իշխանութիւնների կամայականութիւնը։ Եթէ րէֆօրմները չը չօշափեն այս հարցերը, այդ դէպքում նրանք ոչ մի օգուտ չեն բերի։ Բայց մենք առաջուց էլ գիտէինք, որ այդ րէֆօրմները ապարդիւն կը լինեն։ Այլ հետևանք կը ստացվի մեր հրոսակախմբերից։ Մակեդօնիան այդ լաւ գիտէ և պատրաստվում է ապստամբութեան. խոստացված ծիծաղելի րէֆօրմները միայն կը չտապեցնեն ապստամբութեան գործը»։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

18 փետրվարի

ՍՕՖԻԱ։ Մակեդօնական չարժման պարագլուխներ՝ գեներալ Ցօնչէվի, Նիկօլաեվի, Միխայլօվսկու և ուրիշների դէմ դատաստանական հալածանք է սկսված։

Թագաւոր Կայսրի շնորհած պարգևները նախկին կամաւորներին և ռուսաց զինուորական շքանշանի ասպետներին, ստացված են։ Բոլորն էլ հիացմունքով են խօսում արքայական շնորհի մասին։

ՎԻԷՆՆԱ։ Բէլգրադի «Ոստավինա Սերբիա» լրագիրը անուանում է պետութիւնների վերանորոգչական գործունէութիւնը Բալկանների քրիստոնեայ ազգաբնակութեան ընդհանուր վերածնութեան պատմութեան վերջին փազիս, որը սկսվեց հարիւր տարի առաջ սերբիացիների ապստամբութեամբ։ Լրագիրը ողջունում է «Правительственный Вѣстникъ» լրագրի յայտարարութիւնը, որի հիման վրա րէֆօրմները կընդարձակվեն, և հանգիստ է նայում սլաւօնական բալկանեան երկիրներին ուղղված նախազգուշութեան վրա, որը ապացուցանում է, որ սլաւօնական գործը թշնամիներ ունի, որոնցից պէտք է զգուշանալ։

ԲԷԼԳՐԱԴ։ «Сербска Застава» լրագիրը նըկատում է գոհունակութեան զգացմունքով, որ մեծ պետութիւնները ըստ երևոյթին ոգևորված են Մակեդօնիայի և Հին-Սերբիայի բազմաչարչար ազգաբնակութեանը օգնութեան ձեռք մեկնելու ցանկութեամբ և ասում է, որ չը ցանկանալով խորհուրդներ տալ պետութիւններին, ինքն կարծում է, որ չատ քիչ կօգնէ գործին աւստրո-ռուսական յայտագրի մէջ յիշատակած անհրաժեշտ րէֆօրմների հասարակ ցուցումներ անելը Բ. Դրան. րէֆօրմները պէտք էր աւելի ճիշդ որոշել և միաժամանակ ընդարձակել քաղաքացիական իրաւունքների ծաւալը, որպէս զի Թիւրքիան ճշդութեամբ իրագործէր րէֆօրմները յօգուտ իր չահերի։

ՎԻԷՆՆԱ։ Կայսրը ուղևորվեց Բուդապեշտ։

ԼՈՆԴՈՆ։ Համայնքների ժողով։ Հնդկաստանի գործերի քարտուղար լորդ Համիլտօն բացատրեց, որ 1857 թւի համաձայնութեան պատճառով, մայոր Մակ-Մահօնին հրամանագրված էր գնալ աւղանօ-պարսկական սահմանը վիճելի հարցերը կարգադրելու համար Պարսկաստանի և Աւղանստանի միջև Սէիստանում ջրերի ոռոգման իրաւունքները վայելելու վերաբերութեամբ։ Նրան յանձնարարված էր նոյնպէս յարաբերութիւնների մէջ մտնել պարսկական կօմիսարի հետ Պարսկաստանի և Բէլուջիստանի միջև գտնված տեղը սահմանորոշելու համար, որովհետև 1896 թւին անգլօ-պարսկական յանձնաժողով ճիշդը չէր որոշել սահմանը, որի պատճառով թիւրիմացութիւններ էին ծագում։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Փետրվարի 18-ին Պետրօպավլօվսկի տաճարում հոգեհանգիստ կատարվեց Նիկօլայ I Կայսրի համար Թագուհի Կայսրուհի Մարիա Ֆէօդորօվնայի ներկայութեամբ։

19 փետրվարի

Կ. ՊՕԼԻՍ։ Թիւրքիայի համաձայնութիւնը Deutsche Bank-ի հետ Բաղդադի երկաթուղին կառուցանելու մասին վերջնականապէս հաստատված է սուլթանի իրադէով։

ՀՌՈՄ։ Պետրոսի մայր եկեղեցում ժամասացութեամբ տօնվեց պապի յօբելեանը։ Պատարագից յետոյ պապը կատարեց «Te Deum» և օրհնեց աղօթողներին։

ԱԴԷՆ։ Բրիտանական զօրքերը գրաւեցին տիրապետող դիրք Եմէնից այն կողմը գտնվող տեղում։ Թիւրքերը հեռացան այն տեղերից, որոնց մասին անգլիացիները վիճում են։

Կ. ՊՕԼԻՍ։ Հրատարակված իրադէն հաստատում է համաձայնութիւնը Բ. Դրան և անատօլիական երկաթուղիների ընկերութեան միջև Կօնիա-Էրէգլի գիծը կառուցանելու մասին։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ «Правительственный Вѣстникъ» լրագրում հրատարակված է ռուսաց կօմիտէտի կանօնադրութիւնը Միջին և Արևելեան Ասիան ուսումնասիրելու համար՝ պատմական, հնագիտական, լեզուագիտական և տոհմագրական տեսակէտներից։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԻՍԱՀԱԿ ՄԷԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ն Ո Ր Ա Ք Ա Ց

Ս. ՍՈՂՈՄՈՆԵԱՆՑԻ

Լուսատիպ գործարանում

Ընդունվում են պատուէրներ սովորական գներով: Կարելի է ստանալ նաև հետևեալ հրատարակութիւնները՝

ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ . . . . 25 կ.
ԳԱՄԱՌ ՔԱԹԻՊԱ (լիտօգրաֆիական). 40 »
Ղ. ԱՂԱՅԵԱՆ . . . . 25 »
ՊԵՏՐՈՍ ԱԴԱՄԵԱՆ. . . . . 25 »

Պօստ-կարտեր Պ. ԱԴԱՄԵԱՆ 5 զանազան դերերի մէջ 5-ական կոպէկ, ԱՆԻ աւերակներից 3 տեսակ 5-ական կոպէկ, օտար քաղաքացիների համար 50 հատը 2 ր., 100-ը 3 ր. 50 կ. և աւելին մեծ զիջումով:

Դիմել՝ Тифлисъ, С. Согомонянцу Базарная, 23. 2—2

ԹԻՖԼԻՍԻ ԶԻՆԻՈՐԱԿԱՆ ՇԻՆԱՐԱՐԱԿԱՆ ՄԱՍՆԱԺՈՂՈՎԸ յայտնում է, որ այս փետրվար ամսի 25-ին, առաւօտեան ժամի 10-ին, մասնաժողովի նախագահի բնակարանում (Սուգերնայա փողոց, № 68) նշանակված է աճուրդ՝ 1) կապալով տալու ատաղձագործական աշխատանքներ, 2) կոտրելու և տաշելու մօտ 170 քառակուսի սաժէն քար անկիւնների համար և 3) մատակարարելու մօտ 5000 պուդ երկաթեայ գերաններ: Յիշված աշխատանքների կատարման և կապալի պայմանները կարելի է տեսնել ամեն օր մասնաժողովի գործավարի մօտ (Սուգերնայեա փողոց, № 10, բն. 7): Այն անձինք, որոնք ցանկանում են մասնակցել աճուրդին, պէտք է ունենան անցագիր կամ վկայութիւն՝ իրանց անձնաւորութեան մասին և գրաւական ներկայացնեն ոչ պակաս քան 5% յայտնողի գնի: Գրաւականները կարող են լինել առձեռն դրամ կամ տոկոսաբեր թղթեր, որոնք ընդունվում են իբրև գրաւական արքունի կապալներում: 1—3

ԳՈՒՏՏԵՆԲԵՐԳ

գրախանութում վաճառվում են

«Գերմանիայի հայ ուսանողները», Գ. Մէլիք-Կարագեօզեանի—20 կ.
«Գերմանական օգնութեան ընկերութիւնները Տաճկահ. համար, նոյնի—35 կ.
Ամայի դաշտում, Մաքսիմ Գօրկիի, Թարգմ. Ս. Մ. Իսահակեանի—5 կ:
«Դէպի վեր». դրամատ. պօէմա Լ. Մանուէլեանի—10 կ.
«Կենդանական կամ բուժական մագնետիզմ», Թարգմ. Փարամազ—15 կ.
«Ժողովրդի տօնացոյցը», տօների մասին պարզ գիտելիքներ, Բաբկէն վարդ. 30 կ.
«Բիւրդ պէկ», հայ-քրդական կեանքից, Տէրցեանի—20 կ.
«Մանկութիւն երեխայի արանց և նշանաւոր մանկունք—70 կ.
«Ի՞նչ է երջանկութիւնը», Տօլստոյի II տպագրութիւն—5 կ.
«Նուագներ և Մուսա», Ե. Թումանեանի—50 կ.
«Մայրական սէր կամ դժբախտ գիշեր—60 կ.
«Փորձ մը քննադիրութեան վրա, Թարգմ. Գ. Մալխաս—50 կ.
«Աւետարանը պատմութեան մէջ, Թարգմ. Ա. Տէր-Յարութիւնեան—20 կ.
«Նոր պետութեան վերաբերմունքը դէպի կրօնը», Թարգմ, Գ. Ալթունեանի—25 կ.
«Եկեղեցու և պետութեան յարաբերութիւնները», Թարգմ. Գ. Տէր-Յարութիւնեան—30 կ.
«Ջաւախքի աղէտը», ականատեսի տպաւորութիւններից—10 կ.
«Անիւտան և Դիմակ», Չեխովի, Թարգմ. Ե. Եսայեանի—8 կ.
«Խորտակված սէր և գրբացի սորուկներ», նոյնի—35 կ.
«Հայ ժողովրդական հէքիաթներ», IX գիրք, Տ. Նաւասարդեանի—50 կ.
«Դամառ-Միրզա և Ջօհրաբ խանում», Ա. Մխիթարեանի—30 կ.
«Յաղէկ ժամանակի երգեր, օրիորդ Մակարեանի—50 կ.
«Մի գաղթականի համառօտ կարծիքները», Արիստակէս—50 կ.
«Թլուատ Դաւիթ», ժողովրդական վէպ, Ա. Աբեղեանի 30 կ.

Դիմել՝ Тифлисъ. Книжный магазинъ „Гуттенбергъ", Лорисъ-Меликовская ул.; № 11, Г. Галустяну. 1—3

ՀԱՅՐ ՂԵՒՈՆԴ ԱԼԻՇԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

„ԶԳԱՑՄՈՒՆՔ"

Զուտ բանաստեղծական-գեղարուեստական հանդէսի առաջին գիրքը արդէն պատրաստվում է և լոյս կը տեսնէ յուլիսի 1-ին արտասահմանում: Հրատարակութիւնը կը լինի շատ շքեղ՝ բանաստեղծների և նիւթերին համապատասխան պատկերներով: Հրաւիրում ենք ռուսահայ և թիւրքահայ բանաստեղծներին աշխատակցել: Ոտանաւորները պիտի լինեն ուրախ և զգացմունք արտայայտող, որոնց ընտրութիւնը լինելու է խնամքով: Մեծ ծաւալով այս բացառիկ գիրքը կը լինի «ցուցահանդէս վառ բանաստեղծական գրիչների», ուր ընթերցողը պիտի տեսնէ թէ արևելեան և թէ արևմտեան, (հին և նոր) բոլոր հայ բանաստեղծների ստեղծագործութիւնների բնաւորութիւնը, զգացման աւիւնի և կորովի չափը, ծանօթանալով (լուսանկարների միջոցով) և նրանց անձնական դէմքերի հետ: Ամեն հայ մարդ թող հաճութիւն ունենայ ձեռք բերելու ՍԵՂԱՆԻ ԶԱՐԴ: Գինը կարժենայ 3 ռուբլի, հրատարակվելուց յետոյ կը բարձրացնվի: Նիւթերը, բաժնեգները և նուէրները ուղարկելու են իմ հասցէին՝ Шулаверы, Григорію Баласянцъ. Արդէն լոյս տեսած առձեռն «Զգացմունք» ժողովածուի համար կը խնդրենք այսուհետև ինձ չը դիմել, այլ «Գուտտենբերգ» գրավաճառին, որին յանձնել եմ ամբողջապէս:

Խմբագիր-հրատարակիչ՝

1—3 Գրիգոր Բալասեան

Էժան գնով վաճառվում

են մի զոյգ ձիեր, 6 տարեկան, $4^1/_2$ վերշօկ, առանց պակասութիւնների: Ձիերը բերված են Ռուսաստանից: Վաճառվում են նաև զանազան կառքեր, արտասահմանում շինված: Տեսնել կարելի է ամեն օր 9—2 ժամը. Վօզօվօզնայեա № 18. գաւթում. հարցնել կազնաչէյին և էկզէկուտօրին: Ձիանները պատկանում են գեներալ Կարպօվին: 2—3

Ա Տ Ա Մ Ն Ա Բ Ո Յ Ժ

Ձ.ՕՐ. Ս. ՃԵՐՄԱՋԱՆԵԱՆ

Շարունակում է հիւանդների ընդունելութիւնը:
Առաւօտեան ժամը 9—2
Երեկոյեան ժամը 5—7

Ձ(Ն. Կ.) 46—105

Գոյքերը Կրակից Փոխադարձաբար Ապահովող Թիֆլիսի Ընկերութեան Վարչութիւնը

պատիւ ունի տեղեկացնելու Ընկերութեան պ.պ. անդամներին, որ կիրակի, փետրվարի 23-ին, ժամի 11-ին առաւօտեան, քաղաքային դումայի դահլիճում տեղի կունենայ

Ը Ն Դ Հ Ա Ն Ո Ւ Ր Ժ Ո Ղ Ո Վ.

1) Վարչութեան հաշիւը 1902 թւի համար քննելու և հաստատելու:
2) Ծախսերի նախահաշիւը 1903 թւականին:
3) Վարչութեան զեկուցումը Պենզայի փոխադարձ ապահովագրական ընկերութեան փոխառութիւն տալու մասին:
4) Վարչութեան արձանագրութիւնները Թիֆլիսի քաղաքային ինքնավարութեան աջակցութիւն ցոյց տալու մասին՝ հրդեհաշէջների երկրորդ խումբ պատրաստելու համար:
5) Պաշտօնատար անձանց ընտրութիւնը Ընկերութեան վարչութեան համար:
a) Վարչութեան մի անդամի ընտրութիւն՝ Վարչութեան մէջ նախագահող և հերթով հեռացող պ. Ի. Ալիբէկովի փոխարէն:
b) Վարչութեան անդամի մի կանդիդատի ընտրութիւն՝ հերթով հեռացող Գ. Մ. Մերաբովի փոխարէն:
c) Վերահսկող յանձնաժողովի անդամի մի կանդիդատի ընտրութիւն՝ հերթով հեռացող Ի. Մ. Ալիխանովի փոխարէն:
d) Վերահսկող յանձնաժողովի երկու անդամի ընտրութիւն՝ ժամանակը լրանալու պատճառով հեռացող՝ Ն. Ն. Օստրօգօրսկու և Ի. Ա. Մէլիք-Բէգլարովի փոխարէն:
e) Վերաստուգող մասնաժողովի երկու անդամների ընտրութիւն Գ. Ի. Թամամշևի և Կ. Մ. Ղամազովի փոխարէն:
f) Վերաստուգող յանձնաժողովի երկու անդամների ընտրութիւն իշխ. Վ. Գ. Բեբութովի և Ջ. Դ. Թամամշևի փոխարէն:

Սրա հետ միասին Վարչութիւնը պատիւ ունի տեղեկացնելու պ.պ. ապահովագրողներին, որ
1) Այն անձինք, որոնք հնարաւորութիւն չունեն մասնակցելու ժողովին, կարող են տալ իրանց ձայնը հաւատարմաթղթով ընկերութեան ապահովագրողներին և ոչ կողմնակի անձանց:
2) Ստորագրութիւնները հաւատարմաթղթերի վրա պէտք է վաւերացրած լինեն Ընկերութեան Վարչութեան միջոցով կամ ընդունված կարգով:
3) Իգական սեռին պատկանող անձինք կարող են լիազօրութիւն տալ իրանց հայրերին, ամուսիններին, որդոց, փեսաներին և հարազատ եղբայրներին, և մինչև անգամ այնպիսի դէպքերում, եթէ վերջինները Ընկերութեան ապահովագրողներ չեն: Նոյն հիման վրա իրանց հայրերի լիազօրներ կարող են լինել չը բաժանված որդիք:
և 4) Հաւատարմաթղթերը պէտք է ներկայացվեն Վարչութեան ոչ ուշ քան ցերեկվայ ժամի 12-ը, ժողովի նախընթաց օրը: (20, 22) 1—2

ՊԱՐԻԶԻ ԴԵՂԱԳՈՐԾԻ

ՍԱՆՏԱԼ ՄԻԴԻ

ԹՈՅԼ Է ՏՐՎԱԾ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆՈՒՄ

Այս կապսիւլների մէջ պարունակված զուտ սանտալի էսսենցիան բժիշկները խորհուրդ են տալիս գործածել անորէի (գաղտնի հիւանդութիւնների) դէմ, կապայ-բալզամի և կուբեբայի փոխարէն: Նա ներգործում է աւելի արագ, չէ յոգնեցնում ստամոքսը, ոչ մի հոտ չէ պատճառում և ոչնչացնում է փսխումն ու կլոիկը:
Կեղծիքներից խուսափելու համար պահանջեցէք, որ իւրաքանչիւր կապսիւլի վրա սև տառերով դրոշմված կնիքը:
Պահեստը Ռուսաստանի գլխաւոր դեղատներում:
(5, 10, 15, 20 և 25) 7—60

Մոսկվա 1865 թ. Մոսկվա 1882 թ.
Պետերբուրգ 1870 թ. Նիժնի-Նովգորոդ 1896 թ.

ԿՐԿՆԱԿՕՇԻԿՆԵՐԻ

ԵՒ ՌԷՏԻՆԻ ՈՒՐԻՇ ԻՐԵՂԷՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

ԱՄԵՆԱԲԱՐՁՐ ՊԱՐԳԵՒ (GRAND-PRIX)

Պարիզի ցուցահանդէսում տրված է Ռուսաստանից ՄԻՄԻԱՅՆ

ՌԷՏԻՆԻ ՄԱՆՈՒՖԱԿՏՈՒՐԱՅԻ ՌՈՒՍ-ԱՄԵՐԻԿԱԿԱՆ

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳՈՒՄ

որ հիմնված է 1860 թւականին

Ունեցած են Ռ Է Տ Ի Ն Ի Կ Ր Կ Ն Ա Կ Օ Շ Ի Կ Ն Ե Ր քննելու ուշադրութիւն դարձնել կրամնկերի հետևեալ կնիքի վրա

Մանուանդ ընկերութեան հիմնարկութեան «1860» թւականի եւ «Ս.-ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ», խօսքերի վրա՝ կարմիր եռանկիւնու մէջ (գործարանի կնիքը):

ՄԵԾ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ ՇԱԽՍ ԿԱՏԱՐՈՒՄ Է

„ԼԷՕՊՕԼԴ ՆԷՑՇԷԼԷՐ" առևտրական տունը

Ս.-Պետերբուրգում, Մոսկվայում, Րիգայում, Օդէսայում, ՌՕՍՏՕՎՈՒՄ ԴՕՆԻ ՎՐԱ Եկատերինբուրգում, Քիւտակում և Խարկովում.

27—35